

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИНИЦТВА
КАФЕДРА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

НАУКОВІ ПРАЦІ СТУДЕНТІВ

За матеріалами
І Всеукраїнської студентської науково-
практичної конференції

«Актуальні проблеми фізичного виховання
і спорту, здоров'я людини»

19 листопада 2015 року

Вінниця - 2015

УДК:37.011.543:796

*Дуржинський Дмитро
Чхань Аліна
Вінницький національний
політехнічний університет*

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ПІДТРИМКА СФЕРИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

***Анотація.** У статті досліджено основні протиріччя економіки фізичної культури і спорту в Україні в процесі її євроінтеграції. Розглянуто ефективність фінансово-економічного механізму підтримки фізичної культури і спорту в Україні та пошук шляхів її удосконалення.*

***Ключові слова:** фінансування фізичної культури і спорту, додаткові джерела фінансування, спонсорська допомога.*

Постановка проблеми. Фізична культура і спорт є специфічною сферою діяльності, що зумовлено, насамперед, результатами людської діяльності та розвитком фізкультурно-спортивних послуг, які спрямовані на досягнення бажаного психофізіологічного чи емоційного стану людини. На сучасному етапі розвитку світової економіки значна кількість країн, які раніше функціонували на засадах адміністративно-командної економіки, стикнулися з низкою проблем, що пов'язані з адаптуванням сфери фізичної культури і спорту до нових соціально-економічних умов. Перехід на засади ринкової економіки передбачає формування такої системи господарювання, яка б функціонувала на принципах самоокупності та самофінансування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами фінансово-економічної діяльності у сфері розвитку фізичної

культури і спорту в Україні займалися такі дослідники, як М. Воробйов, Ю. Мічуда, Л. Дудорова, С. Імас, О. Кокун, Ю. Довгенько, Ю. Павленко [1–6].

Метою наукової статті є встановлення ефективності фінансово-економічного механізму підтримки фізичної культури і спорту в Україні та пошук шляхів його удосконалення.

Одним із споживачів фізкультурно-спортивних послуг є і держава, яка намагається використати досягнення своїх спортсменів на найпрестижніших міжнародних змаганнях з політичною метою, сподіваючись на поліпшення свого міжнародного іміджу. Окрім цього, держава потенційно зацікавлена у підтриманні та зміцненні здоров'я населення країни, одним із дієвих чинників чого є фізична культура і спорт [1].

В Україні протягом двох останніх десятиліть відбувався процес трансформації командної економічної системи в систему ринкового типу, який поширився і на сферу фізичної культури і спорту. Як результат було закладено підвалини національного ринку фізкультурно-спортивних послуг з наступними параметрами, які характеризують його сучасний стан:

1) Низький рівень попиту на фізкультурно-спортивні послуги. В Україні фізичною культурою та спортом займається близько 7 млн людей, що становить 15,39 % населення [2].

2) Обмеженість пропозиції фізкультурно-спортивних послуг, невисока якість фізкультурно-спортивних послуг, які пропонуються, внаслідок низького рівня матеріально-технічного, кадрового, наукового, організаційного, нормативно-правового, інформаційного забезпечення сфери фізичної культури і спорту;

3) Повільні темпи формування необхідних компонентів галузевого ринку внаслідок негативного впливу на сферу фізичної культури і спорту, зовнішнього економічного середовища.

Характер функціонування економіки України не сприяє створенню ринкових засад розвитку сфери фізичної культури і спорту. Економіка країни не досягла такого рівня розвитку, коли бізнес стає надзвичайно зацікавленим у використанні ринку фізкультурно-спортивних послуг, а отже, активно сприяє його розвитку. Цим зумовлюється порівняно невелика кількість спонсорів та їх низька активність у підтримці фізкультурно-спортивних організацій. Ситуація ускладнюється і низькою зацікавленістю фізичною культурою і спортом з боку засобів масової інформації, насамперед телебачення.

Тенденція фінансового забезпечення сфери фізичної культури і спорту в Україні має позитивну динаміку. Однак, на жаль, збільшення бюджетних асигнувань на фізичну культуру і спорт часом відстає від реального зростання «вартості життя», цін на різні товари і послуги, що врешті-решт призводить до загострення проблем із реальним фінансовим забезпеченням реалізації державних і регіональних фізкультурно-спортивних програм.

Останніми роками обсяг фінансування збільшився у 5 разів, а питома вага державних коштів зросла від 51,1% до 59,8%. При цьому значно зросла роль місцевих бюджетів, що характерно для країн з ринковою економікою. Водночас за позитивними показниками не можна приховати те, що в Україні, протягом останнього п'ятиріччя на розвиток фізичної культури і спорту з Державного бюджету щорічно виділяли менше ніж 2% від його видаткової частини, що у кілька разів нижче за середньоєвропейські показники. Так, видатки Державного бюджету України 2010 року на фізичну культуру і спорту становили лише 1,7% [2]. За обсягами річних видатків з усіх джерел фінансування з розрахунку на одну особу Україна майже у 30 разів поступається Фінляндії, у 15 разів – Японії та Австралії, у 10 разів – Німеччині.

Сьогодні фахівці наголошують на існуванні двох головних напрямів розвитку професійного спорту: комерційно-спортивного та спортивно-комерційного [3]. Основу першого становить прагнення максимальних доходів та прибутку, а суто спортивна діяльність та спортивний результат розглядається як засіб досягнення мети. Цей підхід є переважним в американському професійному спорті. Другий підхід, який більш характерний для міжнародного та європейського професійного спорту на перший план висуває спортивний результат, гострота спортивної боротьби є пріоритетним моментом й обов'язковою умовою спортивного бізнесу. Розвиток професійного спорту спортивно-комерційного типу викликає великий суспільний інтерес, що, зокрема, виражається у фінансовій та іншій підтримці професійного спорту державою.

Не можна обійти увагою ще одне протиріччя, яке ускладнює формування цивілізованих ринкових відносин у сфері фізичної культури і спорту. Йдеться про економічні відносини між державою і представниками суспільного сектору економіки фізичної культури і спорту. За часів командної системи одне із провідних місць у фізкультурно-спортивному русі посідали добровільні фізкультурно-спортивні товариства, які відігравали помітну роль в організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності серед населення, яке працює, проводили масові спортивні змагання, здійснювали підготовку спортсменів високої кваліфікації – членів збірних команд України з різних видів спорту. Головними джерелами їхнього фінансування були цільові кошти галузевих профспілок та членські внески. Сьогодні з об'єктивних причин вони фактично позбавлені вказаних джерел існування. Намагаючись відновити втрачені позиції, керівництво товариств звертається до держави за фінансовою підтримкою замість того, аби адаптуватися до вимог ринку, віднаходити нові форми економічних стосунків зі споживачами фізкультурно-

спортивних послуг, які б ґрунтувалися на обопільних інтересах сторін [1].

Перехідні процеси в економіці сфери фізичної культури і спорту не зможуть здійснюватися за логікою ринкових перетворень, якщо не буде забезпечено безумовне виконання відповідних законодавчих норм. У цьому сенсі в Україні належить зробити ще багато кроків у напрямі формування правової культури суб'єктів господарювання у сфері фізичної культури і спорту. Одним із перших кроків має стати встановлення жорсткого контролю виконання норм, що забезпечують високу якість фізкультурно-спортивних послуг.

В умовах сучасної ринкової економіки послуги, що надаються населенню фізкультурно-спортивними організаціями різної організаційно-правової форми, перетворюються у форму послуг населенню, що надаються суб'єктами господарської діяльності, і мають підлягати обов'язковому ліцензуванню. По-перше, це забезпечує найбільш повне задоволення потреб споживачів у руховій активності та веденні здорового способу життя, а по-друге, застерігає надавачів та користувачів послуг від можливих негативних впливів оздоровчих і тренувальних занять на здоров'я людей внаслідок надання некваліфікованих послуг, недостатнього використання науково обґрунтованих методик тренувань, невідповідності приміщень умовам проведення занять, санітарно-гігієнічним нормам тощо [4].

Висновок. Сьогодні в Україні відсутня система державних преференцій для позабюджетного фінансування сфери фізичної культури і спорту. Окреме місце у позабюджетному фінансуванні програм з розвитку масового спорту мають займати надходження від частини прибутків вітчизняних виробників алкогольної та тютюнової продукції як важливого компенсатора негативних наслідків для здоров'я людини від зазначеної продукції. Необхідно також розробити систему підтримки малого та

середнього бізнесу з метою залучення додаткових джерел фінансування вітчизняного виробника спортивного інвентарю та обладнання.

Розвиток фізичної культури і спорту – це показник не тільки соціального прогресу, але і одна з умов зростання продуктивності праці, поряд з такими чинниками як науково-технічний прогрес, підвищення кваліфікації та організації праці.

Література

1. Імас Є. В. Протиріччя економіки фізичної культури і спорту в перехідних суспільних системах / Є. В. Імас, Ю. П. Мічуда // Економіка та держава. – 2008. – № 2. – С. 40.
  2. Україна спортивна в цифрах і коментарях [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
  3. Профессиональный спорт / под общей ред. С. И. Гуськова, В. Н. Платонова. – К. : Олимпийская литература, 2007. – 253 с.
  4. Экономика физической культуры : учеб. пособ. / под общ. ред. В.Ж. Кузина. – М., 2004. – 496 с.
  5. Павленко Ю. Спортивна карта України [Електронний ресурс] / Ю. Павленко. – Режим доступу : <http://www.glavred.info/print.php?article=/archive/2006/05/17/124743-0.html>.
  6. Мічуда Ю. Програмно-цільове управління матеріально-технічною базою олімпійсько-го та паралімпійського спорту в Україні: питання теорії / Ю. Мічуда, Ю. Довгенько // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2005. – № 4. – С. 91–95.
-